Badanie pilotażowe nt. *Wpływu sztucznej inteligencji na model ryzyka audytu*

Scenariusz/kwestionariusz wywiadu strukturyzowanego

Wprowadzenie do rozmowy: Przedstawić cel badania.

Część 1. Metryczka *(wypełnia Ankieter) Do metodyki badań – charakterystyka respondentów*

1. **Imię i nazwisko R19**
2. **Stanowisko**

X	Audytor/Biegły rewident (audytor wewnętrzny)
	Dyrektor finansowy
	Nauczyciel akademicki
	Inne, jakie……..

3. **Sektor**

x	Sektor prywatny
	Sektor publiczny

4. **Doświadczenie zawodowe (liczba lat w zawodzie):** 10
5. **Stopień/tytuł naukowy (jeśli dotyczy)**: mgr
6. **Lokalizacja /miejsce zamieszkania** *(miejsce zamieszkania - osoba fizyczna):*
   Miejscowość:
   Kod pocztowy:
   Województwo: mazowieckie

Część 2. Pytania merytoryczne

Pytania:

7. **Czy do tej pory znane było Panu/Pani zagadnienie dotyczące wykorzystania algorytmów opartych na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

x	Tak
	Nie

8. **Czy Państwo wykorzystują algorytmy oparte na sztucznej inteligencji w programach finansowo-księgowych i/lub w audycie (procesie kontroli)?**

	Tak
x	Nie
	Nie dotyczy

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

9. **Czy spotkał/a się Pan/Pani z problematyką badawczą/dyskusją dotyczącą związku między wykorzystaniem AI a ryzykiem audytu?**

[x] Tak
[ ] Nie

Jeśli tak, proszę opisać dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie. *(free text)*

Tak. Tłumaczyłem nawet ostatnio artykuł odnoszący się do robotyzacji w audycie zewnętrznym to jest dość mocno powiązane z botami, które mają nam ułatwiać pracę, mają nam pisać raporty i to jakoś ułatwiać, ale to jest różnie bywa.

10. Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie przez audytora w procesie badania algorytmów/narzędzi opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.						x	
Stosowanie przez klienta programów finansowo-księgowych opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu.		x					
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez klienta		x					
Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem AI przez audytora						x	
W obu przypadkach ryzyko jest takie samo		x					

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. (*free text)*

Stosowanie przez klienta programów finansowo-księgowych opartych na sztucznej inteligencji wpływa na ryzyko audytu. Ja powiedziałbym, że nie (dwójka). Ryzyko audytu ja rozumiem jako element ryzyka rezydualnego, czyli jest tym który jest po rozpoznaniu procesu kontrolni a to znaczy, że jeżeli jest jakiś problem i nie zostanie to wykryte właśnie przez ten biznes przy rezydualnym innym jak audyt to też tego nie jesteśmy w stanie stwierdzić. Jeżeli chodzi o te programy finansowo-księgowe i tam też jest część więc ja to mam wrażenie, że to na nas przechodzi ta sama część tego ryzyka które jest niepokryte przez audytora - no nie wpływa takie jest moje zdanie, ale być może być może się mylę.

Wyższe ryzyko audytu związane jest z zastosowaniem sztucznej inteligencji przez klienta. Dwójka, czyli ja też nie zgadzam się z tym. Ja przynajmniej tak to rozumiem.

Wyższe ryzyko audytu związane jest ze stosowaniem sztucznej inteligencji przez audytora. Dwójka (nie). Dla mnie to przede wszystkim człowiek, który ma trochę tak zwany profesjonalny osąd. Ma jedyne kompetencje i uważam, że one mogą tylko i wyłącznie udowadniać wykonaną pracę. Doświadczony człowiek nie spojrzy na to i do tego jeszcze bazując na tym, że są tutaj inteligentne boty to on może po prostu podjąć negatywną opinię. Moim zdaniem audytor wewnętrzny, i audytor zewnętrzny również, to jest praca oparta na ryzyku i tej sztucznej inteligencji tam się nie da tak mocno wdrożyć.

W obu przypadkach ryzyko jest takie samo. No to tak samo jak poprzednio, czyli nie (dwójka). Dla mnie to są dwie różne kwestie.

11. Proszę ustosunkować się do następujących stwierdzeń:

Wyszczególnienie	1 Zdecydowanie nie	2 Nie	3 Raczej nie	4 Nie mam zdania	5 Raczej tak	6 Tak	7 Zdecydowanie tak
Stosowanie AI przez audytora i/lub klienta powinno wpływać na wysokość opłaty za audyt (wynagrodzenia za audyt)						x	
Stosowanie AI przez klienta powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt						x	

Stosowanie AI przez audytora powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt		x					

Proszę uzasadnić swoje stanowisko. *(free text)*

Stosowanie sztucznej inteligencji przez audytora i/lub klienta powinno wpływać na wysokość opłaty za audyt (wynagrodzenie za audyt). Szóstka (tak) - powinna być tańsza a przynajmniej takie jest założenie. Jeżeli tańsza no to te koszty powinny być niższe a tym samym mniej kosztów powinno być przesuwanych na klienta. Więc uważam, że powinno wpływać.

Stosowanie sztucznej inteligencji przez klienta powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt. Tutaj powiedziałbym, że też tak. Dlaczego? Trzeba mieć jakąś dużą wiedzę i trzeba mieć wyższe kompetencje. Rozumienie tak na pierwszy rzut oka - jeżeli chodzi o to stwierdzenie to audytując klienta który stosuje u siebie sztuczną inteligencję naliczam mu wyższą opłatę, bo to jest trudniejsze po prostu i trzeba mieć kompetencje.

Stosowanie sztucznej inteligencji przez audytora powinno wpływać na wzrost wysokości opłaty za audyt. Zdecydowanie nie. Nie - bo tutaj sztuczna inteligencja ma ułatwiać i polepszać pracę audytora i prawie 2 rzeczy są tańsze.

12. W naszej pracy proponujemy rozszerzenie klasycznego modelu ryzyka audytowego o ryzyko sztucznej inteligencji w następujący sposób:

Audit Risk = Ryzyko nieodłączne x Ryzyko kontroli x Ryzyko przeoczenia x Ryzyko AI

gdzie: *Ryzyko AI = Ryzyko AI audytora x Ryzyko AI klienta*

Pytania do rozmowy:

12 a) Czy w Pani/Pana opinii takie rozszerzenie modelu jest uzasadnione? Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Jest uzasadnione - wcześniej już mówiłem, czyli w kwestii audytu przerzucę część ryzyka na sztuczną inteligencję. Przerzucone koszty już ponoszą klienci, ale w mniejszym stopniu, jeżeli chodzi o procesy biznesowe.

12 b) Czy według Pani/Pana wiedzy taki model (rozszerzony) jest już obecny w praktyce?

Nie

12 c) *Jeśli odpowiedzi na powyższe pytania (jedno lub oba) były twierdzące, dodatkowe pytanie:* **Nasze badanie nie potwierdziło związku między wysokością wynagrodzenia biegłych rewidentów a stosowaniem sztucznej inteligencji przez klienta. Co może być tego przyczyną? *(free text)***

-

13. Proszę uszeregować czynniki uwzględnione w zaprezentowanym modelu rozszerzonym według ważności - uwzględniając ich wpływ na ryzyko audytu, **przy założeniu, że 1 oznacza czynnik najbardziej istotny (najważniejszy), 5 – czynnik najmniej istotny. (Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego).**

Czynnik	Ważność czynnika (1-5) Uszeregować od najważniejszego do najmniej istotnego
Ryzyko nieodłączne	1
Ryzyko kontroli	3

Ryzyko przeoczenia	2
Ryzyko AI audytora	4
Ryzyko AI klienta	5

Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Tak – ryzyko nieodłączne nr 1, potem powiedziałbym że mamy ryzyko przeoczenia (2), ryzyko kontroli (3), ryzyko AI audytora (4) i rozwój sztucznej inteligencji klienta (5). Jako audytor patrzę tam gdzie jest największe ryzyko, bez prowadzenia procedur kontrolnych niezależnie od tego czy biznes to bada i się kontroluje. Jako audytor zawsze patrzę przez risk based approach. Potem to 2 ryzyko patrzę na ryzyko przeoczenia - ryzyko audytu to powiedziałem wcześniej, czyli dla mnie najważniejsze jest to ryzyko nieodłączne, potem to co robił audytor a potem patrzę na to co robi biznes. Sam też prowadzę swoje procedury kontrolne. Potem powiedziałbym że to w tej 2 opcji audytora uważam że to być może i sam się z nim spotkałem w praktyce być może to będzie w przyszłości ale na razie jest to na dobrą sprawę nie tak bardzo istotne. A ryzyko sztucznej inteligencji klienta najmniej ważne.

14. **Czy, i w jaki sposób przypisanie osobowości prawnej sztucznej inteligencji wpłynęłoby na proces oceny ryzyka badania?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

To byłoby bardzo niebezpieczne, według mnie sztuczna inteligencja czy ryzyko badania ze znakiem zapytania, jeszcze jak - to tylko jako audyt wewnętrzny - być może trochę mniejszy będzie miało to wpływ. Bo my jednak badamy organizację i nasze wyniki badania są tajne de facto. One nie wychodzą poza organizację w większości przypadków i na dobrą sprawę to byłby wyciek, który mógłby być zignorowany przez nas i na pewno przez zarządzających w audycie. Jeżeli te wyniki byłyby nieodpowiadające no i po prostu też inna ranga raportu audytu wewnętrznego jest, niż raportu z badań jeżeli chodzi o badanie sprawozdania finansowego. Istnieje ogromne ryzyko według mnie. Jak pracowałem w audycie zewnętrznym i jak teraz słyszę o reperkusjach które na przykład wynikają z jednej z firm Wielkiej czwórki, gdy jeszcze dodamy ten komponent sztucznej inteligencji, no to będzie to z punktu widzenia właśnie nie tylko samego audytora, ale z punktu widzenia reperkusji prawnych dla podmiotu który jest sprawdzany i dla tego podmiotu który jest sprawdzający. Więc tutaj ryzyko pojawia się dosyć duże i bałbym się tego. To raczej nie powinno wchodzić na ten moment w grę, bo mogłoby dojść do sytuacji, gdy biegli rewidenci pozbywaliby się odpowiedzialności i to byłoby bardzo złe dla biznesu no i złe dla gospodarki i dla tych którzy są właścicielami takich spółek (interesariuszy). Bo ja w tym momencie mam zaufać jakiemuś programowi sztucznej inteligencji której tak na dobrą sprawę jako audytor nie do końca rozumiem i prawdopodobnie też otoczenie gospodarcze też nie ma pewnej pełnej świadomości jak to wszystko interpretować. I na dobrą sprawę tak mi się wydaje, że byłby taki to wytrych dla biegłych rewidentów, którzy gdyby się pomylili, mogliby powiedzieć że to błąd sztucznej inteligencji a wtedy co zrobi biznes? Może tylko przejąć.

15. **KNF, PANA, MF, PIBR, biegli, naukowcy - która grupa powinna ustrukturyzować dyskusję o ocenie ryzyka badania w środowisku sztucznej inteligencji? Dlaczego?**
    Proszę uzasadnić swoje stanowisko/swoją odpowiedź. *(free text)*

Dla instytucji finansowych KNF, dla biegłych rewidentów PANA. MF - tak się zastanawiam z punktu widzenia pisania rozporządzeń być może tutaj mielibyśmy jakiś element włączyć do stworzenia środowiska prawnego. PIBR są powiązani z PANA - trochę nadzorują biegłych rewidentów więc lepiej też mogą ich kontrolować. Tylko zastanawiam się czy mogą jeszcze kontrolować. Jeżeli PANA i PIBR się w jakiś sposób połączą i stworzą pole do dyskusji to mogą też jedno stanowisko utworzyć. Naukowcy, podobnie jak biegli, tylko naukowcy mieliby na dobrą sprawę nie móc zgłaszać inicjatyw do tego żeby coś takiego wykonać, ale dyskusja na pewno byłaby owocna i dobra. Chociaż ja jako były pracownik

audytu zewnętrznego i obecny audytu wewnętrznego i do tego jeszcze doktorat no trudno mi sobie to wyobrazić. Bardzo chętnie poczytam o tym.

16. **Czy jest coś, co chciałby/chciałaby Pan/Pani dodać/podkreślić w kwestii omawianej problematyki badawczej?** *(free text)*

Chciałbym powiedzieć, że AI niesie za sobą bardzo dużo ryzyka i jeżeli chodzi o jej wykorzystanie, byłaby dobra jeżeli chodzi o przygotowanie jakichś dokumentów, ale jeżeli chodzi o ocenę ryzyka i samo badanie, to na pewno pomogłaby mi testować - czyli jeżeli już tylko to testowanie, które czasami jest bardzo czasochłonne i gdyby ta sztuczna inteligencja mi sczytała PDFa i potrafiła wyszukać odpowiednią liczbę i potem to przenieść do Excela, to czemu nie? Ale jeżeli chodzi o sam wybór tego jakie testy mam wykonać to absolutnie nie. Czyli administracja, jakiś support - absolutnie nie decyzje o ryzyku.